

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут філології
Кафедра української мови

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов

_____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Українська мова в ЗМК:

УКРАЇНСЬКА МОВА В МЕДІА

для студентів

спеціальності: 061 Журналістика

освітнього рівня: перший (бакалаврський)

освітньої програми: 061.00.02 Реклама і зв'язки з громадськістю

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 1400/р
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » 20 20 р.

Київ - 2020

Розробник:

Русаченко Наталя Павлівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі:

Русаченко Наталя Павлівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Київського університету імені Бориса Грінченка.

Дроботенко Валентина Юріївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української мови

Протокол № 1 від 29 серпня 2019 року

Завідувач кафедри української мови

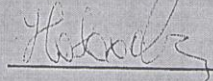

(С. О. Караман)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми
Реклама і зв'язки з громадськістю

19.09.2019 р.

Гарант освітньої програми

(Л.М. Новохатько)

Робочу програму перевірено

19.09.2019 р.

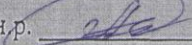
Заступник директора

(Л. І. Заяць)

Пролонговано:

на 2019/2020 н.р. _____ (_____), « _____ » _____ 2019р., протокол № _____

на 2020/2021 н.р. (С.О. Караман), « 2 » 09 2020р., протокол № 2

на 2021/2022 н.р. _____ (_____), « _____ » _____ 2021р., протокол № _____

на 2022/2023 н.р. _____ (_____), « _____ » _____ 2022р., протокол № _____

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
Українська мова в ЗМК	
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	6/ 180
Курс	I
Семестр	1,2
Кількість змістових модулів з розподілом:	3
Змістовий модуль 1. Українська мова в медіа	
Курс	I
Семестр	1
Обсяг кредитів	2
Обсяг годин, в тому числі:	60
Аудиторні	28
Модульний контроль	4
Семестровий контроль	10
Самостійна робота	18
Форма контролю	іспит

II. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу «Українська мова в медіа» – підвищити загальну мовну грамотність студентів, удосконалити культуру усного і писемного мовлення в галузі професійної діяльності.

Завдання дисципліни передбачають такі процеси:

- розвивати *інтегральну компетентність*: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціально-комунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов;
- розвивати *загальні компетентності* такі, як:
 - ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
 - ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.
 - ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
 - ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.
 - ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.
- розвивати *фахові компетентності* спеціалізації:
 - СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

III. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Навчання за дисципліною спрямоване на отримання таких *програмних результатів за ОПП 061.00.02 «Реклама і зв'язки з громадськістю», освітнього рівня першого «бакалаврського»:*

ПРН-01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань

ПРН-03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами

ПРН-04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел

ПРН-08. Виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань, і розкривати способи та джерела здобування тих знань

ПРН-11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою

ПРН-14. Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.

IV. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практич.	Лаборат.	Індивід.	
Змістовий модуль I.							
Фонетичні, орфоепічні та орфографічні норми в мові медіа							
Тема 1. Норми сучасної української літературної мови	2	2					
Тема 2. Культура мови сучасних мас-медіа	2	2					
Тема 3. Орфоепічні норми в мові медіа	6			2			4
Тема 4. Фонетичні норми в мові медіа	4			2			2
Тема 5. Орфографічні норми в мові медіа	10			6			4
Модульний контроль	2						
Разом	26	4		10			10
Змістовий модуль II. Лексичні та граматичні норми в мові медіа							
Тема 6. Лексичні норми в мові медіа	6			4			2
Тема 7. Граматичні норми в мові медіа	10			6			4
Тема 8. Пунктуаційні норми в мові медіа	6			4			2
Модульний контроль	2						
Разом	24			14			8
Підготовка та проходження контрольних заходів	10						
Усього	60	4		24			18

IV. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I.

Фонетичні, орфоепічні та орфографічні норми в мові медіа

Тема 1. Норми сучасної української літературної мови

Літературна мова. Тлумачення змісту понять мова загальнонародна, мова літературна, мова державна, державний статус мови. Писемна та усна форми літературної мови. Найістотніші ознаки літературної мови. Закон про мови. Поняття мови в Конституції України.

Мова і мовлення. Мовна норма. Динаміка і сталість мовної норми. Класифікація мовних норм. Кодифікація. Варіативність мовних норм. Реалізація графічних, орфографічних, орфоепічних, акцентуаційних, лексичних, фразеологічних, морфологічних, синтаксичних і стилістичних норм сучасної української літературної мови у мові медіа.

Професійна мовнокомунікативна компетенція. Роль ЗМІ у виробленні і становленні мовної норми. Легітимність ненормативності: мовні ігри в рекламі.

Тема 2. Культура мови сучасних мас-медіа

Поняття «культура мовлення». Роль суб'єктивних і об'єктивних факторів у становленні культури мовлення.

Основні тенденції розвитку мови: розширення суспільних функцій мови, посилення міжмовних контактів, тенденція до розмивання меж територіальних діалектів.

Мова мас-медіа. Медіа в рекламі. Вплив засобів масової комунікації на розширення тематично-інформаційного простору української літературної мови й на мовну свідомість телеглядачів, радіослухачів, читачів журналів і газет (на сприймання, розуміння почутого, прочитаного).

Тенденція до вульгаризації мови ЗМК, надмірне використання іншомовних запозичень, русизмів, суржику.

Диференціація типових помилок в мові медіа.

Тема 3. Орфоепічні норми в мові медіа

Поняття про орфоепію. Сучасна українська орфоепія. Основні норми літературної вимови голосних і приголосних звуків в сучасній українській літературній мові.

Вимова слів іншомовного походження.

Норми щодо наголошування слів. Орфоепічні словники. Варіантне наголошування слів. Наголос у складних і складноскорочених словах.

Порушення орфоепічних норм при вимові звуків і наголошенні слів у мовленні на радіо і телебаченні.

Тема 4. Фонетичні норми в мові медіа

Живі (фонетичні) та історичні (традиційні) чергування. Позиційні та комбінаторні зміни звуків.

Найдавніші чергування голосних у коренях слів. Чергування голосних **о, е з і** у новозакритих складах. Непослідовність цього чергування в сучасній українській літературній мові. Чергування **о з е** після шиплячих та **й**. Чергування голосних **о, е з нулем** звука.

Історичні чергування приголосних при словозміні та словотворенні.

Засоби милозвучності української мови. Чергування у□в, і□й.

Порушення фонетичних норм у мові мас-медіа.

Тема 5. Орфографічні норми в мові медіа

Графіка української мови. Короткі відомості з історії української графіки.

Співвідношення орфографії з графікою та орфоепією. Принципи української орфографії (фонетичний, морфологічний, історичний та семантико-диференційний). Орфографічні словники.

Український правопис. З історії українського правопису. Проблеми сучасного українського правопису.

Найважливіші правописні норми сучасної української літературної мови. Ненаголошені **е, и, о** в сучасній українській літературній мові. Звук [а] з давнього звука [о]. Позначення м'якості приголосних на письмі. Найважливіші правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа в сучасному українському правописі. Сполучення літер **йо –ьо**. Правопис префіксів у сучасній українській літературній мові. Префікси **роз-, без-, через-**; особливості появи в них звука [з^с]. Префікс **з-**. Префікси **пре-, при-, при-**. Особливості правопису кінцевих приголосних у префіксах **від-, між-, над-, об-, перед-, під-, понад-** та ін. Правопис слів іншомовного походження в сучасній українській літературній мові. Правила написання **и, і, е**, м'якого знака, апострофа у словах іншомовного походження. Подвоєння та подовження приголосних. Власні та загальні назви в сучасній українській літературній мові. Правила вживання великої літери у власних назвах. Написання слів разом, окремо і через дефіс. Правопис не, ні з різними частинами мови.

Порушення орфографічних норм у мові медіа.

Змістовий модуль II.

Лексичні та граматичні норми в медіа

Тема 6. Лексичні норми в мові медіа

Вплив суспільно-політичних, економічних, культурологічних факторів на розвиток лексики української мови.

Загальноновживана і вузьковживана лексика. Особливості функціонування загальноновживаної лексики. Динамізм загальноновживаної лексики. Особливості функціонування вузьковживаної лексики. Основні групи

вузьковживаної лексики. Умовність меж окремих шарів загальноживаної, територіально-обмеженої і соціально-професійної лексики.

Діалектна лексика. Особливості територіально обмеженої лексики. Типи лексичних діалектизмів. Специфіка власне лексичних діалектизмів. Тематичні групи етнографічних діалектизмів. Семантичні діалектизми. Вживання діалектизмів в літературній мові.

Термінологічна і професійна лексика. Ознаки термінологічної лексики. Структурно-семантичні особливості термінів. Класифікація термінів. Термінологізація і детермінологізація. Термінологія рекламних текстів.

Жаргонна лексика. Поняття *жаргон*. Ознаки жаргонної лексики. Джерела поповнення (кримінальний жаргон, молодіжна субмова та ін.). Термін *сленг*. Групи сленг-лексики. Джерела поповнення сленгу (розмовна мова, жаргонний субстрат, запозичення з інших мов, діалектна лексика та ін.). Способи творення сленгу. Критерії розмежування сленгу та жаргону. Мовні та стилістичні функції жаргонізмів.

Арготична лексика. Поняття *арготизм*. Ознаки арготичної лексики. Злодійське, картярське, лірницьке та жебрацьке арго. Мовні та стилістичні функції арготизмів.

Лексика української з погляду активного вживання. Активний і пасивний склад лексики сучасної української мови. Позамовні та внутрішньомовні причини історичних змін у лексиці. Типи змін у лексико-семантичній системі: зникнення слів, зникнення значень слів, поява нових слів, поява нових значень.

Лексика української з погляду пасивного вживання. Групи пасивної лексики (історизми, архаїзми, неологізми). Неологізація лексики в українських ЗМІ. Українська модерна політологічна лексика.

Образне багатство, пов'язане з індивідуально-авторським використанням лексем у публіцистичному стилі та мові реклами.

Тема 7. Граматичні норми в мові медіа

Граматична категорія числа іменника. Граматична категорія роду іменника. Словозміна іменників. Особливості відмінювання іменників I-IV відмін. Варіантні парадигми.

Категорія ступеня вияву ознаки прикметників. Особливості відмінювання прикметників твердої, м'якої груп та на *-лиций*.

Категорія часу дієслова. Значення форм теперішнього, майбутнього і минулого часів. Проста, складна і складена форми майбутнього часу. Пряме і переносне вживання часових форм дієслова.

Творення і синтаксична роль дієприслівників та дієприкметників. Особливості відмінювання іменникових та прикметникових займенників.

Відмінювання і особливості вживання різних груп числівників. Типи відмінювання числівників.

Порушення граматичних норм у мові медіа.

Тема 8. Пунктуаційні норми в мові медіа

Ускладнене речення. Пунктуація у реченнях з однорідними членами. Пунктуація при відокремлених членах речення. Речення зі вставними та вставленими конструкціями.

Складне речення. Пунктуація в складносурядних реченнях та складнопідрядних реченнях.

Залежність уживання розділових знаків у безсполучникових складних реченнях від змістових відношень, які встановлюються між предикативними частинами. Кома, крапка з комою, тире і двокрапка у безсполучникових складних реченнях.

Порушення пунктуаційних норм у мові медіа.

VI. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студента

№ з/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
			Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
1.	Відвідування лекцій	1	2	2		
2.	Відвідування практичних занять	1	5	5	7	7
4.	Робота на практичному занятті	10	5	50	7	70
3.	Виконання завдання з самостійної роботи	5	3	15	3	15
5.	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
Разом				97		117
Максимальна кількість балів: 214						
Розрахунок коефіцієнта: $214/60 \approx 3,6$						

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Змістовий модуль I.

Фонетичні, орфоепічні та орфографічні норми в мові медіа

Тема 3. Орфоепічні норми в мові медіа

Завдання:

1. У фаховій літературі знайти приклади до теми «Орфоепічні норми сучасної української літературної мови»
2. Знайти та проаналізувати приклади порушення орфоепічних норм в мові медіа.

Література

1. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник / С. І. Головащук. – К.: Либідь, 1995. – 319 с.
2. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; за ред. А. П. Грищенка. – 3-тє вид., допов. – К.: Вища шк., 2002. – 439 с.
3. Сучасна українська мова: Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, І. Ю. Шевченко та ін.; за ред. О. Д. Пономарева. – 3-тє вид., перероб. – Київ: Либідь, 2005. – 488 с.
4. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія: навч. посібник / Н.І.Тоцька. – К.: Вища школа, 1995. – 183 с.
5. Шапошникова І.В., Гайдученко Г.М. Сучасна українська літературна мова. Фонетика і фонологія. Орфоепія. Графіка і орфографія: Методичний посібник / І.В. Шапошникова, Г.М. Гайдученко. – Херсон, 2001. – 58 с.

Тема 4. Фонетичні норми в мові медіа

Завдання:

1. У фаховій літературі знайти приклади до теми «Фонетичні норми сучасної української літературної мови»
2. Знайти та проаналізувати приклади порушення фонетичних норм в мові медіа.

Література

1. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник / С. І. Головащук. – К.: Либідь, 1995. – 319 с.
2. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; за ред. А. П. Грищенка. – 3-тє вид., допов. – К.: Вища шк., 2002. – 439 с.
3. Сучасна українська мова: Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, І. Ю. Шевченко та ін.; за ред. О. Д. Пономарева. – 3-тє вид., перероб. – Київ: Либідь, 2005. – 488 с.

4. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія: навч. посібник / Н.І.Тоцька. – К.: Вища школа, 1995. – 183 с.
5. Шапошникова І.В., Гайдученко Г.М. Сучасна українська літературна мова. Фонетика і фонологія. Орфоепія. Графіка і орфографія: Методичний посібник / І.В. Шапошникова, Г.М. Гайдученко. – Херсон, 2001. – 58 с.

Тема 5. Орфографічні норми в мові медіа

Завдання:

1. У фаховій літературі знайти приклади до теми «Орфографічні норми сучасної української літературної мови»
2. Знайти та проаналізувати приклади порушення орфографічних норм в мові медіа.

Література

1. Новий український правопис. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 282с.
2. Орфографічний словник української мови: Близько 120000 слів / Уклад.: С. І. Головащук, М. М. Пещак, В. М. Русанівський, О. О. Тараненко. – К.: Вид-во «Довіра», 1994. – 864 с.
3. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; за ред. А. П. Грищенка. – 3-тє вид., допов. – К.: Вища шк., 2002. – 439 с.
4. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я.Плющ, С.П.Бевзенко, Н.Я.Грипас та ін.; За ред. М.Я.Плющ. – 5-е вид. – К.: Вища школа, 2005. – 439 с.
5. Сучасна українська мова: Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, І. Ю. Шевченко та ін.; за ред. О. Д. Пономарева. – 3-тє вид., перероб. – Київ: Либідь, 2005. – 488 с.
6. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія: навч. посібник / Н.І.Тоцька. – К.: Вища школа, 1995. – 183 с.
7. Шапошникова І.В., Гайдученко Г.М. Сучасна українська літературна мова. Фонетика і фонологія. Орфоепія. Графіка і орфографія: Методичний посібник / І.В. Шапошникова, Г.М. Гайдученко. – Херсон, 2001. – 58 с.
8. Український правопис /АН України, Ін-т мовознавства ім. О.О.Потебні; Інститут української мови. – 4-те вид., випр. й доп. – К.: Наук.думка, 2002. – 240 с.

Змістовий модуль II.

Лексичні та граматичні норми в мові медіа

Тема 6. Лексичні норми в мові медіа

Завдання:

1. У фаховій літературі знайти приклади до теми «Лексичні норми в мові медіа»
2. Знайти та проаналізувати приклади порушення лексичних норм в мові медіа.

Література

1. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа, 1985.– 360 с.
2. Сучасна українська мова. Лексикологія. Фонетика: підручник / А.К.Мойсієнко, О.В.Бас-Кононенко, В.В.Бондаренко та ін. – К.: Знання, 2010. – 270с.
3. Словник сучасного українського сленгу / Упоряд. Т. М. Кондратюк. – Харків : Фоліо, 2006 . – 350с.
4. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соц. диференціація укр. мови. - К.: Критика, 2005. - 464 с.
5. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія /За заг.ред.акад. І.К.Білодіда. – К.: Наукова думка, 1973. – 440 с.
6. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; за ред. А. П. Грищенка. – 3-тє вид., допов. – К.: Вища шк., 2002. – 439 с.
7. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я.Плющ, С.П.Бевзенко, Н.Я.Грипас та ін.; За ред. М.Я.Плющ. – 5-е вид. – К.: Вища школа, 2005. – 439 с.
8. Сучасна українська мова: Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, І. Ю. Шевченко та ін.; за ред. О. Д. Пономарева. – 3-тє вид., перероб. – Київ: Либідь, 2005. – 488 с.

Тема 7. Граматичні норми в мові медіа

Завдання:

1. У фаховій літературі знайти приклади до теми «Граматичні норми в мові медіа»
2. Знайти та проаналізувати приклади порушення граматичних норм в мові медіа.

Література

1. Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови / І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська. – Київ: Пульсари, 2004. – 400 с.
2. Горпинич В.О. Українська морфологія / В.О.Горпинич. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2000. – 370с.
3. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови. Морфологія / А.П. Загнітко. – Донецьк: ДонДу, 1996. – 436с.

4. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; за ред. А. П. Грищенка. – 3-тє вид., допов. – К.: Вища шк., 2002. – 439 с.
5. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я.Плющ, С.П.Бевзенко, Н.Я.Грипас та ін.; За ред. М.Я.Плющ. – 5-е вид. – К.: Вища школа, 2005. – 439 с.
6. Сучасна українська мова: Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, І. Ю. Шевченко та ін.; за ред. О. Д. Пономарева. – 3-тє вид., перероб. – Київ: Либідь, 2005. – 488 с.

Тема 8. Пунктуаційні норми в мові медіа

Завдання:

1. У фаховій літературі знайти приклади до теми «Пунктуаційні норми в мові медіа»
2. Знайти та проаналізувати приклади порушення пунктуаційних норм в мові медіа.

Література

1. Загнітко А.П. Теоретична грамати́ка української мови: Синтаксис: Монографія. – Донецьк: ДонНУ, 2001. – С.167- 173.
2. Новий український правопис. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 282с.
3. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; за ред. А. П. Грищенка. – 3-тє вид., допов. – К.: Вища шк., 2002. – 439 с.
4. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я.Плющ, С.П.Бевзенко, Н.Я.Грипас та ін.; За ред. М.Я.Плющ. – 5-е вид. – К.: Вища школа, 2005. – 439 с.
5. Сучасна українська мова: Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, І. Ю. Шевченко та ін.; за ред. О. Д. Пономарева. – 3-тє вид., перероб. – Київ: Либідь, 2005. – 488 с.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. Фонетичні, орфоепічні та орфографічні норми в мові медіа			
Тема 3. Орфоепічні норми в мові медіа	завдання пошукового характеру	5	I-II
Тема 4. Фонетичні норми в мові медіа	завдання пошукового характеру	5	III
Тема 5. Орфографічні норми в мові медіа	завдання пошукового характеру	5	IV - V
Разом за змістовий модуль: 15 балів			
Змістовий модуль II. Лексичні та граматичні норми в мові медіа			
Тема 6. Лексичні норми в мові медіа	завдання пошукового характеру	5	VI - VII
Тема 7. Граматичні норми в мові медіа	завдання пошукового характеру	5	V III-X
Тема 8. Пунктуаційні норми в мові медіа	завдання пошукового характеру	5	XI - XII
Разом за змістовий модуль: 15 балів			
Разом за семестр: 30 балів			

Критерії оцінювання самостійної роботи
Максимальна кількість балів – 5

Оцінка за п'ятибальною шкалою	Значення оцінки
5 балів	студент глибоко та міцно засвоїв матеріал; наводить теоретично і практично правильні, обґрунтовані коментарі; проводить грамотний та чітко структурований аналіз мови медіа; самостійно здійснює узагальнення і висновки; вичерпно, послідовно, грамотно оформив самостійно виконані завдання (оцінка "відмінно").
4 бали	студент добре знає матеріал, але допускає незначні помилки в аналізі мови медіа, які за допомогою викладача швидко виправляє; здатен здійснювати лінгвістичний аналіз, самостійно робити висновки; успішно виконав та оформив самостійну роботу з незначною кількістю помилок (оцінка "добре").
3 бали	виконано не всі завдання; студент припускається грубих помилок, які самостійно не може виправити; недостатньо правильно і грамотно оформлено результати аналізу; рівень розуміння матеріалу студентом можна визначити як поверхневий (оцінка "задовільно").
1 – 2 бали	студент засвідчує фрагментарне знання матеріалу, не може здійснити аналіз мови медіа; наявна значна кількість суттєвих помилок у змісті та оформленні (оцінка "незадовільно").

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульна контрольна робота №1

Форма проведення: письмова.

Максимальна кількість балів: 25 балів.

Критерії оцінювання: модульна контрольна робота включає 50 тестових завдань, правильне виконання яких оцінюється у 0,5 балів.

Модульна контрольна робота №2

Форма проведення: проект «Мова сучасної реклами», при виконанні якого передбачено три основні етапи:

Перший етап – коригувальний. На цьому етапі формується навчально-пізнавальна діяльність. При застосуванні групового методу, як правило, група поділяється на підгрупи (не більше 5 студентів). Кожна підгрупа складає план дій, розподіляються завдання між учасниками.

Другий етап – навчальний, на якому відбувається аналіз матеріалу, зібраного під час виконання самостійних робіт, узагальнюються і

систематизуються знання з конкретної теми. Цей етап сприяє розвитку аналітичного мислення.

На третьому етапі – навчально-контрольному – відбувається рецензування завдань, активна дискусія з аналізу проведеної роботи, підбиття підсумків та визначення переможців.

Викладач спрямовує діяльність студентів, мотивує проведення кожного етапу через систему стимулювання і виконує роль арбітра в суперечливих ситуаціях.

Захист проекту відбувається у вигляді презентації.

Максимальна кількість балів: 25 балів.

Критерії оцінювання

Оцінка за шкалою	Значення оцінки
25- 21 бал	У презентації відображений ґрунтовний аналіз мови реклами, творчий підхід до поставлених завдань; інформація добута із різноманітних джерел. Малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно. Презентація характеризується оригінальністю (оцінка "відмінно").
20-15 балів	Презентація відображає глибокий пошук при дослідженні та застосування навичок лінгвістичного аналізу; інформація добута із різноманітних джерел. Проект корисний не тільки для студентів, які його створили. Робота виконана творчо і самостійно.
16-11 балів	Проект сфокусований на темі, але висвітлює її неповною мірою. Наявні фактичні помилки у змісті та оформленні.
10 – 5 балів	Проект видається зробленим нашвидку чи незакінченим. Наявні фактичні помилки у змісті та оформленні.
4-1	Студент не може здійснити аналіз мови медіа; наявна значна кількість суттєвих помилок у змісті та оформленні.

6.4 Форма проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення: письмова

Іспит комплексний. До комплексу «Українська мова в ЗМК» входять дисципліни: «Українська мова в медіа», «Практична стилістика» та «Ораторське мистецтво».

Тривалість проведення: 2 академічні години.

Максимальна кількість балів: 40 балів, а саме:

- 1 – теоретичне питання з курсу «Українська мова в медіа» (15 балів);
- 2 – завдання з курсу «Ораторське мистецтво» (15 балів);
- 3 – практичне завдання з курсу «Практична стилістика» (5 балів);
- 4 – творче завдання з курсу «Практична стилістика» (5 балів).

**Критерії оцінювання теоретичного питання з курсу
«Українська мова в медіа»
(максимальна кількість балів: 15)**

Значення оцінки	Оцінка за п'ятнадцятибальною шкалою
Відмінний рівень знань у межах обов'язкового матеріалу з можливими, незначними недоліками	13-15 балів
Достатньо високий рівень знань у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок	12 балів
Загалом добрий рівень знань з незначною кількістю помилок	10-11 балів
Посередній рівень знань із значною кількістю недоліків.	8-9 балів
Мінімально можливий допустимий рівень знань	6-7 балів
Недостатній рівень знань із значною кількістю помилок	1-5 балів

6.5 Орієнтовний перелік тем для семестрового контролю

1. Роль мови в суспільному житті.
2. Літературна мова. Писемна та усна форми літературної мови.
3. Мовна норма. Класифікація мовних норм. Кодифікація.
4. Роль ЗМК у виробленні і становленні мовної норми.
5. Поняття «культура мовлення». Роль суб'єктивних і об'єктивних факторів у становленні культури мовлення.
6. Основні проблеми культури мови в засобах масової інформації.
7. Мистецтво мовлення в масовій комунікації.
8. Мова рекламних текстів.
9. Диференціація типових помилок в мові медіа.
10. Сучасна українська орфоепія. Основні норми літературної вимови голосних і приголосних звуків.

- 11.Графіка сучасної української літературної мови.
- 12.Принципи сучасного українського правопису. Найважливіші відомості з його історії.
- 13.Позначення м'якості приголосних на письмі. Найважливіші правила вживання м'якого знака.
- 14.Правила вживання апострофа в сучасному українському правописі. Сполучення літер **йо – ьо**.
- 15.Правопис префіксів у сучасній українській літературній мові.
- 16.Правопис слів іншомовного походження в сучасній українській літературній мові.
- 17.Ненаголошені **е, и, о** в сучасній українській літературній мові. Звук [а] з давнього звука [о]. Префікси **пре-, при-, при-**.
- 18.Власні та загальні назви в сучасній українській літературній мові. Правила вживання великої літери у власних назвах.
- 19.Написання складних слів разом, через дефіс та окремо.
- 20.Правопис **не** з різними частинами мови.
- 21.Чергування голосних фонем в українській мові.
- 22.Чергування приголосних фонем у процесах словозміни та словотворення. Історичні та позиційні чергування. Найдавніші чергування голосних у
- 23.Позиційні чергування приголосних звуків сучасної української літературної мови. Чергування **у – в, і – й**.
- 24.Лексичні запозичення з інших мов. Запозичення зі слов'янських та неслов'янських мов.
- 25.Лексика української мови з погляду сфер вживання. Загальноживана лексика. Лексика обмеженого використання: діалектна, жаргонна, арготизми. Термінологічна і професійно-виробнича лексика.
- 26.Активне і пасивне вживання лексики. Лексичні історизми та архаїзми. Неологізми.
- 27.Лексика міжстильова та стилістично маркована (стилістично забарвлена).
- 28.Граматичні категорії іменника. Категорія роду, числа, відмінка.
29. Система відмінювання іменників першої відміни (твердої, м'якої та мішаної груп). Варіантні парадигми. Особливості правопису відмінкових закінчень.
- 30.Система відмінювання іменників другої відміни (твердої, м'якої та мішаної груп). Варіантні парадигми. Особливості правопису відмінкових закінчень.
- 31.Система відмінювання іменників третьої та четвертої відмін. Варіантні парадигми.
- 32.Відмінювання іменників, що мають тільки форму множини. Невідмінювані іменники.
- 33.Словозміна прикметників. Поділ прикметників на групи. Особливості правопису відмінкових закінчень.
- 34.Особливості відмінювання кількісних числівників.
- 35.Особливості відмінювання порядкових числівників.
- 36.Загальна характеристика займенника як частини мови. Творення та особливості відмінювання займенників. Правопис займенників.

37. Система дієслівних форм, їх характеристика.
38. Творення дієслівних форм дійсного способу.
39. Творення дієслівних форм умовного способу.
40. Творення дієслівних форм наказового способу.
41. Дієприкметники, їх творення та відмінювання.
42. Творення дієприслівників.
43. Ступені порівняння прислівника. Правопис прислівників.
44. Прийменники в сучасній українській літературній мові. Особливості правопису.
45. Сполучники в сучасній українській літературній мові. Особливості правопису.
46. Частки в сучасній українській літературній мові. Особливості правопису.
47. Вигуки в сучасній українській літературній мові. Особливості правопису.
48. Ускладнення структури простого речення. Найважливіші способи ускладнення. Речення з однорідними членами. Розділові знаки при однорідних членах речення.
49. Ускладнення структури простого речення за допомогою відокремлення. Відокремлені другорядні члени речення, розділові знаки при них.
50. Ускладнення структури простого речення: звертання, вставні слова, вставні і вставлені конструкції. Розділові знаки при них.
51. Складносурядні речення з погляду семантичного та формально-граматичного. Сполучники сурядності (єднальні, протиставні та розділові). Розділові знаки у складносурядних реченнях.
52. Складнопідрядні речення з погляду семантичного та формально-граматичного. Сполучники підрядності. Розділові знаки у складнопідрядних реченнях.
53. Складнопідрядні речення з кількома підрядними з погляду семантичного та формально-граматичного. Структурні схеми цих речень. Розділові знаки у складнопідрядних реченнях з кількома підрядними.
54. Безсполучникові складні речення з погляду семантичного та формально-граматичного. Структурні схеми цих речень. Розділові знаки у безсполучникових складних реченнях.
55. Пряма й непряма мова. Розділові знаки в реченні з прямою мовою.
56. Способи оформлення цитат.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Таблиця

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Результати навчання студентів щодо опанування навчальної дисципліни оцінюються за 100-бальною шкалою. Переведення результатів,

отриманих за 100-бальною шкалою оцінювання в 4-х бальну та шкалу за системою ECTS здійснюється за такою схемою:

Оцінка ECTS	Значення оцінки	Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) у межах обов’язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками	90-100 балів	відмінно
B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов’язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок	82-89 балів	добре
C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	75-81 балів	
D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	69-74 балів	задовільно
E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	60-68 балів	
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного опрацювання	35-59 балів	незадовільно
F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	1-34 балів	

**7. Навчально-методична карта дисципліни
«УКРАЇНСЬКА МОВА В ЗМК: УКРАЇНСЬКА МОВА В МЕДІА»**

Лекції – 4 год., практичні заняття – 24 год.,
самостійна робота – 18 год., МК – 4 год., іспит

Модулі	Змістовий модуль I.			Змістовий модуль II.		
Назва модуля	Фонетичні, орфоепічні та орфографічні норми в мові медіа			Лексичні та граматичні норми в мові медіа		
Кількість балів за модуль	97 балів			117 балів		
Лекції	№ 1		№ 2			
Теми лекцій	Тема 1. Норми сучасної української літературної мови (16.)		Тема 2. Культура мови сучасних мас-медіа (16.)			
Практичні заняття	№ 1-2	№ 3	№ 4-5	№ 6-7	№ 8-10	№ 11-12
Теми практичних занять	Тема 3. Орфоепічні норми в мові медіа (11 б.)	Тема 4. Фонетичні норми в мові медіа (11б.)	Тема 5. Орфографічні норми в мові медіа (33 б.)	Тема 6. Лексичні норми в мові медіа (22 б.)	Тема 7. Граматичні норми в мові медіа (33 б.)	Тема 8. Пунктуаційні норми в мові медіа (22б.)
Самостійна робота	15 балів			15 балів		
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)		
Підсумковий контроль	Максимальна кількість балів – 214					

8. Рекомендовані джерела

Основна література

1. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ, та ін.; За ред. А. П. Грищенка. – 2-ге вид. – К.: Вища школа, 1997. – 493с.
2. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.; За ред. М. Я. Плющ. – К.: Вища школа, 2000. – 430с.
3. Сучасна українська мова: Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін.; За ред. О. Д. Пономарева. – 3-є вид. – К.: Либідь, 2005. – 400с.
4. Ющук І. П. Українська мова. Підручник для студ. філолог. спец. вищ. навч. закл. – К.: Либідь, 2004. – 640 с.
5. Шеремета Н.П. Українська мова в засобах масової комунікації : Навчально-методичний посібник / Наталія Шеремета. – Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2015. – 199с.

Додаткова література

1. Авксентьев Л.Г. Сучасна українська мова. Фразеологія. – Харків: Вища школа, 1983. – 137 с.
2. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології. – Харків: Вища школа, 1987. – 125с.
3. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити: Посібник / Заг. ред. О. Сербенської. – Л.: Світ, 1994. – 150с.
4. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. – К.: КМ Academia, 1994. – 254с.
5. Арполенко Г.П., Городенська К.Г., Щеобатюк К.Х. Числівник української мови. – К.:Наукова думка, 1980. – 242с.
6. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови. – Львів: Світ, 2003. – 432 с.
7. Бевзенко С.П. Структура складного речення в українській мові. – К.: Вид-во Київ. держ. пед. ін-ту, 1987. – 79 с.
8. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Морфологія. – К.: Либідь, 1993. – 336с.
9. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Морфеміка української мови. – К.: Наук. думка, 1987. – 212 с.
10. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2001. – 1440 с.
11. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови. – Київ: Пульсари, 2004. – 400 с.

12. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис. – К.: Либідь. 1993. – 368 с.
13. Вихованець І.Р. Система відмінків української мови. – К.: Наук. думка, 1987. – 232с.
14. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. – К.: Наукова думка, 1988. – 256с.
15. Волощак М. Неправильно – правильно: Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. – К.: Вид. центр “Просвіта”, 2000. – 128 с.
16. Гайдученко Г., Шапошникова І. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. – Херсон, 2001. – 268 с.
17. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа, 1985. – 360с.
18. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. – К.: Либідь, 1995. – 192 с.
19. Головащук С. І. Українське літературне слововживання: Словник-довідник. – К.: Вища школа, 1995. – 319 с.
20. Горпинич В.О. Українська морфологія. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2000. – 370с.
21. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 472 с.
22. Грищенко А.П. Прикметник в українській мові. – К.: Наукова думка, 1978. – 207с.
23. Гуць М. В., Олійник І. Г., Ющук І. П. Українська мова у професійному спілкуванні: Навчальний посібник. – К.: Міжнародна агенція “BeeZone”, 2004. – 336 с.
24. Демська О. М., Кульчицький І. М. Словник омонімів української мови. — Львів: Фенікс, 1996. – 223с.
25. Дорошенко І.С. Складні безсполучникові конструкції в сучасній українській мові. – Харків: Вища школа, 1980. – 151 с.
26. Загнітко А.П. Основи функціональної морфології української мови. – К.: Вища школа, 1991. – 80с.
27. Загнітко А.П. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис простого ускладненого і складного речення. – Донецьк: Вид-во Донецьк. ун-ту, 1994. – 204 с.
28. Загнітко А.П. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис словосполучення і простого речення. – Донецьк: Вид-во Донецьк. ун-ту, 1993. – 177 с.
29. Загнітко А.П. Теоретична граматика української мови. Морфологія. – Донецьк: ДонДу, 1996. – 436с.
30. Івченко А. Українська народна фразеологія: ономасіологія, ареали, етимологія. – Харків: ФОЛІО, 1999. – 252с.

31. Караванський С. Пошук українського слова або боротьба за національне "я". – К.: Академія, 2001. – 240с.
32. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А. Словотвірна морфеміка сучасної української літературної мови. – К.: ІМНАН, 1998. – 162 с.
33. Козачук Г. О., Шкуратяна Н. Г. Практичний курс української мови. – К.: Вища школа, 1994. – 367 с.
34. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. – К.: Вид-во КДУ, 1961. – Ч.1. – 172с.
35. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова. – Х.: Вища школа, 1977. – 151с.
36. Масенко Л. Мова і суспільство: Постколоніальний вимір. – К.: Вид. дім “КМ Академія”, 2004. – 163 с.
37. Матвіяс І.Г. Іменник в українській мові. – К.: Радянська школа, 1974. – 182с.
38. Медведєв Ф. П. Українська фразеологія: Чому ми так говоримо?. – Х.: Вища школа. – 1982. – 230с.
39. Мельничук О.С. Розвиток структури слов’янського речення. – К.: Наук. думка. 1966. – 324 с.
40. Пентилюк М.І. Культура мови і стилістика. – К.: Вежа, 1994. – 240с
41. Півторак Г. Українці. Звідки ми і наша мова. К.: Наукова думка, 1993. - 200 с.
42. Плющ М.Я. Категорії суб’єкта і об’єкта в структурі простого речення. – К.: Наук. думка, 1986. – 175 с.
43. Пономарів О.Д. Стилістика сучасної української мови. – Тернопіль: Н
44. Русанівський В.М. Структура лексичної і граматичної семантики. – К.: Наукова думка, 1988. – 187с.
45. Сімонок В. П. Семантико-функціональний аналіз іншомовної лексики в аучасній українській мовній картині світу. – Х.: Основа, 2000. – 330с.
46. Скрипник Л.Г. Фразеологія української мови. – К.: Наукова думка, 1973. – 279с.
47. Єлинько І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання: Навч. посібник. – К.: Вища шк., 1994. – 670 с.
48. Словотвір сучасної української літературної мови / Відп. ред. М.А. Жовтобрюх. – К.: Наукова думка, 1979. – 406 с.
49. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соц. диференціація укр. мови. – К.: Критика, 2005. – 464 с.
50. Ставицька Л. Український жаргон. Словник. – К.: Критика, 2005. – 494с.
51. Струганець Л. Динаміка лексичних норм української літературної мови ХХ ст. – Тернопіль: Астон, 2002. – 352с.
52. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика /За заг.ред.акад. БК.Білодіда. – К.: Наук. думка, 1969. – 436 с.

о

г

д

а

н

53. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія / За заг.ред.акад. І.К.Білодіда. – К.: Наукова думка, 1973. – 440 с.
54. Сучасна українська літературна мова: Морфологія / За заг.ред.акад. І.К.Білодіда.. – К. – К.: Наук. думка, 1969. – 582 с.
55. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис / За ред. І.К.Білодіда. – К.: Наук. думка, 1972. – 511 с.
56. Сучасна українська літературна мова: Стилїстика / За заг.ред.акад. І.К.Білодіда.. – К., 1973. – 587 с.
57. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова : Фонетика, орфоєпія, графіка, орфографія.– К.: Вища шк. Гол. вид-во, 1981.
58. Ужченко В. Д. Народження і життя фразеологізму. – К.: Рад. школа, 1988. – 134с.
59. Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду: документи і матеріали / Упоряд.: Л. Масенко та ін. – Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2005. – 399 с
60. Чак Є. Д. Складні випадки вживання слів. – К.: Рад. школа, 1984. – 185 с.
61. Чак Є. Д. Чи правильно ми говоримо? – К.: Освіта, 1997. – 240 с.
62. Чапля І.К. Прислівники в українській мові. – Харків: Вид-во Харківського університету, 1960. – 124с.
63. Шевельов Ю. Вибрані праці: У 2 кн. Кн.І. Мовознавство / Упоряд. Л. Масенко.- К.: Вид. Дім «Києво-Могилянська Академія», 2008.
64. Шевельов Ю. Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії. К.: Темпора, 2012. – 446 с.
65. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови. – К.: „Академія”, 2004. – 408 с.
66. Шульжук К.Ф. Складні багатокomпонентні речення в українській мові. – К. Вища школа, 1986. – 183 с.
67. Ющук І. П. Практикум з правопису української мови.– 3-тє вид. – К.: Освіта, 1997. – 254 с.

Довідкова література

1. Довідник з культури мови / За ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Вища школа, 2005. – 400 с.
2. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.
3. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. – К.: Кобза, 1993. – 472 с.
4. Коломієць М. П., Регушевський Є. С. Словник фразеологічних синонімів. – К.: Рад. школа, 1989. – 200 с.

5. Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 683с.
6. Новий український правопис. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 282с.
7. Орфоепічний словник / Уклад. М. І. Погрібний. – К.: Рад. школа, 1984. – 629 с.
8. Повний словник антонімів української мови / Калашник В. С., Колоїз Ж. В.; Словник фразеологічних антонімів української мови / Л. М. Полюга. – Київ: Довіра, 2006. – 859 с.
9. Полюга Л. М. Словник українських морфем. – К.: Довіра, 2009. – 554с.
10. Полюга М. М. Словник антонімів: понад 2000 антонімічних пар. – Київ: Рад. школа, 1987. – 173с.
11. Словник епітетів української мови / С. П. Бибик, С. Я. Єрмоленко, Л. О. Пустовіт; За ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Довіра, 1998. – 431 с.
12. Словник іншомовних слів / Уклад. Л. О. Пустовіт та ін. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с.
13. Словник паронімів української мови / Уклад. Д. Г. Гринчишин, О. А. Сербенська. – Київ: Радянська школа, 1986. – 221с.
14. Словник синонімів української мови: У 2-х т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. – К.: Наук. думка, 1999 – 2000.
15. Словник сучасного українського сленгу / Упоряд. Т. М. Кондратюк. – Харків : Фоліо, 2006 . – 350с.
16. Словник труднощів української мови / Д. Г. Гринчишин, А. О. Капелюшний, О. М. Пазяк та ін.; За ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Рад. школа, 1989. – 336 с.
17. Словник української мови: В 11-ти т. / І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. – К.: Наук. думка, 1970 – 1980.
18. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. – К.: Знання, 2004. – 367 с.
19. Струганець Л. Культура мови. Словник термінів. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 88 с.
20. Сучасний словник іншомовних слів: близько 20 тис. слів і словосполучень / НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Уклад. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. – К. : Довіра, 2006. – 789с.
21. Українська мова. Енциклопедія. – К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004. – 824 с.
22. Український правопис. – К.: Наук. думка, 2012. – 240 с.
23. Фразеологічний словник української мови: у 2-х кн. / АН України; Інститут української мови; уклад. В. М. Білоножко, В. О. Винник, І. С. Гнатюк та ін. – К.: Наукова думка, 1993.

Інтернет-ресурси

1. litopys.org.ua/ukrmova/um.htm

2. www.mova.info/
3. <https://ukrainskamova.com/>
4. <https://webpen.com.ua/>
5. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019>
6. <https://ukr-mova.in.ua/>